

Галина Сюта

МОВНІ ПОРТРЕТИ ПОЛІТИКІВ І ЖУРНАЛІСТІВ

(Рец. на: Миланов В., Сталянова Н. Езикови портрети на български политици и журналисти. – София : Парадигма, 2014. – 296 с.)

Дослідження *мовного портрета особистості* в сучасній стилістиці (і українській, і – масштабніше – слов'янських) пов'язане з кількома проблемними аспектами. Найперше – це інтерпретація самого поняття *мовний портрет*, яке на сьогодні побутує радше як активна, частотно вживана, однак термінологічно не кодифікована наукова метафора.

Сучасні лінгвостилістичні методика передбачають опис *мовного портрета особистості* в контексті системного представлення визначальних параметрів, які: а) становлять семантико-стилістичні доміанти індивідуального типу мововираження, індивідуального стилю; б) фіксують, як доба, соціально-політичні умови, мовно-культурне середовище позначилися на цьому типі мововираження; в) дають підстави констатувати внесок конкретної мовної особистості в історію літературної мови. Синтез таких відомостей дає змогу осмислити і загальні (у діахронії), й індивідуальні (у синхронії) особливості розвитку мови. І в цьому – цінність та перспективність вивчення історичної динаміки мови, її стилів, жанрів за мовними портретами.

В українській лінгвістиці й досі часто «спрацьовує» класична (на нашу думку, уже дещо методологічно застаріла) позиція, що основними мовотворцями, а отже, й найбільш знаковими мовними особистостями варто вважати письменників, майстрів слова. Тому й саме щодо представників класичної і сучасної літератури насамперед апробована методика лінгвопортретування. Із цього погляду рецензована монографія Владислава Милянова та Надежди Сталянової «Мовні портрети болгарських політиків і журналістів» – це новітній і цікавий досвід осмислення не письменницької, книжної, а живої, зафіксованої в реальному часі мовної практики політиків та

журналістів, реалізованої в усних виступах та письмових публіцистичних, риторичних, призначених для публічного виголошення текстах.

Праця скомпонована оригінально вже в тому сенсі, що передбачає узагальнювальні теоретико-аналітичні огляди («Журналістика і політика; лінгвістичний аналіз», «“Другі” імена болгарських політиків», «Зневажлива й образлива лексика у політичній мові», «Жінка і жіноча мова в болгарському політичному житті», «Мова сучасного протесту», «Нові думки в сучасній болгарській політичній мові»), у яких умотивовано необхідний лінгвістичний інструментарій дослідження, уведено в обіг нехай поки що метафоричні (про це свідчить їхнє графосемантичне оформлення – у лапках: «друге ім'я», «мова інтриги», «мова злості»), але наповнені сучасним метамовним змістом поняття.

Рецензована монографія засвідчує, що теоретичні підходи та методика практичного аналізу й опису мовностильових явищ, на яких акцентують увагу болгарські дослідники, збігаються з ключовими позиціями сучасної української стилістики, медіа- та соціолінгвістики. Це виявляється у тому, що як основний об'єкт дослідження обирають індивідуальний *словник* чи то журналіста, чи то політика. Він є цінним матеріалом для вивчення мовного портрета тієї чи тієї мовної особистості, визначення її конструктивного чи деструктивного впливу на мовну норму в її жанрових медійних реалізаціях, а також для опрацювання її з погляду етики й естетики публічної комунікації.

Системні лінгвальні (лексичні, граматичні), а також морально-етичні, прагматичні, лінгвопсихологічні особливості мововираження конкретних діячів сучасної болгарської політики відбито в індивідуальних мовних портретах (їх систематизовано у другому розділі монографії). Як можна зробити висновок, деестетизація спонтанного висловлення, його колоквіалізованість, а часто й інвективність – це ті «наднаціональні», позапрострові й позаетнічні маркери, які зближують мову болгарських політиків та їхніх українських колег.

Зацікавлює читача й та частина монографії, у якій подано оцінні висловлення письменників, акторів, журналістів, учених та інших інтелектуальних діячів про мову болгарських політиків.

Їх показово доповнюють додатки – вибрані інтерв'ю та відгуки про мову болгарських політиків, а також *мовний щоденник парламентарів* (!). Отже, для читача очевидно, що праця створена на значному практично-аналітичному матеріалі.

Загалом у монографії засвідчено успішний досвід осмислення лінгвокогнітивної природи, простеження стильових, жанрових, а також лінгвопрагматичних й аксіологічних параметрів спонтанної мови болгарських політиків (це насамперед депутати вищого, державного рівня) і журналістів.

Очевидно, з такими дослідженнями має знайомитися значно ширше коло читачів, аніж фахівці-лінгвісти. Отже, українським дослідникам мови медіа стала б у пригоді фахово перекладена праця болгарських філологів.